

16 Sparreholms stationssamhälle

STATIONSSAMHÄLLE

Västra stambanan påbörjades 1856 och sex år senare när järnvägen invigdes öppnades sträckan Björnlunda-Sparreholm för trafik. Stationsbyggnaden är från denna tid och uppförd i tegel, med partier av stående panel. Stationsbyggnaden står idag tom. Runt stationen etablerades flera småindustrier och söder om dessa växte det fram ett litet villasamhälle.

I slutet av 1800-talet fanns det en snickerifabrik och en ångkvarn vid Lindudden och en ångsåg strax söder därom. Sågen och snickerifabriken fortsatte att utvecklas och byggas ut under 1900-talet för att upphöra i slutet av 1900-talet.

Bebyggelsen i Sparreholm består av egnahemsvillor från sent 1800-tal och hela 1900-talet som visar hur samhället vuxit. Äldst är några panelklädda, rödfärgade villor utmed Järnvägsgränd. Samhället har vuxit i riktning från järnvägsstationen, utmed landsvägen och vägen mot Malmköping. Flera villor från sekelskiftet 1900 har snickarglädje och glasverandor med ljus panel. Under 1910–1920-talen uppfördes flera putsade villor med brutna tak och frontespiser omgivna av stora trädgårdar. Centralt i Sparreholm, finns några äldre hyreskaserner och ett Folkets hus från 1904 som påminner om det tidiga 1900-talets folkrörelse och ortens utveckling som småindustrisamhälle. När Sparreholm blev municipalsamhälle 1918 bodde socknens halva befolkning där.

I detta område låg också kommunhuset när Sparreholm var en egen kommun. Under 1900-talets första del kom stambanan att dras i ett nytt läge genom samhället och den gamla banvallen ligger kvar parallellt som ett gångstråk till Sparreholms slott.

Under 1930- och 40-talen tillkom ytterligare villor i enkel utformning, såväl med puts som panel medan 1950-talsbebyggelsen ofta är klädd med fasadtegel. Från 1960-talet och framåt har det tillkommit en rad med villor i öster med utsikt mot Båven och ett område med radhus och villor väster om Skarpnäsviken. De äldre villorna följer områdets huvudvägar medan yngre villor och radhus placerats så att de följer områdets dalar och höjder. Det sena 1900-talets villor är utformad områdesvis. Industriområdet norr om stationen har förändrats och domineras av några stora industribyggnader där verksamheten upphört. I en av byggnaderna drivs år 2017 en diversehandel under namnet Fabriken. I samhället finns en småskola och ett bibliotek. Norr om, och utanför Sparreholms stationssamhälle ligger Hyltinge hembygdsgård på en udde i Båven.

Till samhällets karaktär hör trädgårdar med äppelträd, bärbuskar och rabatter omgärdade av staket eller häckar. Stora delar av samhället har alltjämt kvar karaktären av ett litet stationssamhälle från sekelskiftet 1900, framväxt invid en järnväg och en landsväg.

VIKTIGA VÄRDEBÄRARE

- Stationshuset tätt in på järnvägen som speglar ortens tillkomst.
- Samlad placering av industri och verksamhetsområde norr till nordost om stationen.
- Äldre villor utmed järnvägsgränd och landsvägen som visar på samhällets äldsta perioder.
- Större hyreskaserner/arbetarbostäder i flera våningar i trä nära stationen.
- Folkets hus invid landsvägen.
- Villabebyggelsens successiva framväxt som speglar olika decennier.

Invid landsvägen finns hus med butikslokaler och bostäder.

Folkets hus ligger tätt inpå landsvägen.

Sparreholms station finns fortfarande kvar invid spåren.

Utmed stationen och landsvägen ligger äldre villor omgivna av välhållna trädgårdar. Här syns exempel på villor från tidigt 1900-tal. Gemensamma drag är panel i ljusa oljefärger med vita snickerier, förhöjt väggliv, höga fönster, frontespis och verandor av olika utformning.

Tidig 1900-talsvilla i Sparreholm med frontespis och putsad fasad.

ATT TÄNKA PÅ

- Stationshuset ska underhållas så att det behåller sin karaktär.
- Miljön norr och nordost om stationen har av tradition använts som verksamhetsområde med industrier och mer publika områden.
- Äldre villor utmed järnväggsgatan och landsvägen ska underhållas på ett sådant sätt att de behåller sin övergripande karaktär.
- Bebyggelsens struktur och skala med färgsättning och materialval ska vara vägledande vid förändringar i bebyggelsen.